

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

4, 5, 3, 6, 2, 1

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

2 maximumscore 2

In een juist antwoord wordt een historisch juiste relatie gelegd tussen één van de voorbeelden van liefdadigheid uit vraag 1, een politiek motief en een kenmerkend aspect uit de tijd van het voorbeeld.

(Bijvoorbeeld: Door het stellen van eisen aan het bouwen van fabrieksarbeiderswoningen (6) liet het stadsbestuur zien dat zij actief werkte aan het oplossen van de sociale kwestie, waardoor de sociale spanning verminderde).

Prehistorie en oudheid

3 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- In economisch opzicht kun je concluderen dat er sprake is van onderlinge contacten, omdat de wegen dorpen verbinden waardoor gemeenschappen waarschijnlijk met elkaar kunnen handelen 1
- In sociaal opzicht kun je concluderen dat er sprake is van een georganiseerde samenleving, omdat er veel mankracht nodig is om de weg aan te leggen (waarschijnlijk gaat het om een landbouwsamenleving) 1

4 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Dit dodenboek kan geen sterk bewijs leveren voor deze conclusie, omdat dodenboeken geen reëel maar een ideaal beeld weergeven / zijn doortrokken van magische en goddelijke elementen. Er kan dus moeilijk feitelijke informatie aan worden ontleend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Voorwaarde voor het ontstaan van het Griekse wetenschappelijk denken is dat er voldoende veiligheid / handel / welvaart / stabiele bewoning bestaat 1
- Deze voorwaarde ontbreekt in de door Thucydides beschreven situatie, maar komt wel voor in de Griekse stadstaten waar genoeg burgers vrijgesteld konden worden om met elkaar te discussiëren / er voldoende veiligheid was om aan wetenschap te doen 2

6 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De ondergang van het Romeinse Rijk maakte handel over grotere afstanden onmogelijk, wat kon worden opgelost doordat op de domeinen een agrarisch-autarkische samenleving ontstond, die onafhankelijk was van de import van voedsel.

De middeleeuwen

7 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een goede islamiet hoort de Koran in het Arabisch te lezen, daardoor breidde de kennis van het Arabisch zich over het hele rijk uit. Daarmee ontstond er een eenheidstaal die het centrale bestuur vergemakkelijkte.

8 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Door het ontstaan van een geldeconomie was meer handel mogelijk, waardoor het hofstelsel minder zelfvoorzienend hoefde te zijn / de herendiensten / betalingen in natura door de boeren vervangen konden worden door pachtbetaling in geld.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Deze bron is geschikter voor beantwoording van onderzoeksvraag 2, omdat in de bron een antwoord wordt gegeven op de vraag naar een motief voor deelname aan de kruistocht (bijvoorbeeld dat christenen op kruistocht gaan, omdat pelgrims niet langer veilig naar het Heilige Land kunnen reizen) 1
- Deze bron is twee eeuwen na de kruistocht gemaakt (en geeft daarmee informatie over de motivatie die achteraf aan de kruistochten is gegeven) 1
- Deze bron is minder geschikt voor beantwoording van onderzoeksvraag 1, omdat de bron pas twee eeuwen na de kruistocht is gemaakt (waardoor de werkelijke successen tijdens de eerste kruistocht niet meer kunnen worden bepaald) 1
- De maker wil de kruistocht achteraf legitimeren (waardoor de behaalde successen rooskleuriger worden voorgesteld dan deze in werkelijkheid waren) 1

Opmerking

Alleen voor de combinatie van de juiste onderzoeksvraag met een juist argument worden scorepunten toegekend.

10 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De hertog steunde de universiteit omdat hij behoefte had aan deskundigen / goed opgeleide ambtenaren die hem bij konden staan in een centraal bestuur.

Door de tijd heen

11 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

3, 1, 4, 2, 5, 6 of 3, 4, 1, 2, 5, 6

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vroegmoderne tijd

12 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Vasari zag de periode voor de veertiende eeuw waarin de klassieke kunsten geen rol speelden als een tussenperiode, de middeleeuwen, tussen zijn eigen, volmaakte tijd en de klassieke oudheid die het waard was opnieuw te herleven (in de renaissance).

13 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De opkomst van de steden in West-Europa leidde tot het toenemen van de handelscontacten met onder andere Noord-Italië 1
- Handelaren die tussen West- en Zuid-Europa rondreisden namen het boek van Vasari mee en verkochten het aan geïnteresseerden 1
- Zo raakten de werken en ideeën van renaissanceschilders en -kunstenaars ook bekend in Noord- en West-Europa 1

14 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat twee van de volgende elementen:

- Rafaël illustreert de hernieuwde oriëntatie op het klassieke erfgoed door de Griekse filosofen als onderwerp te kiezen.
- Rafaël illustreert de ontdekkingsreizen door te verwijzen naar het sextant.
- Rafaël illustreert het nieuwe mensbeeld van de renaissance door zichzelf af te beelden op het fresco.
- Rafaël beeldt wetenschappers uit zoals wiskundigen. In de zestiende eeuw ontstond een nieuwe wetenschappelijke revolutie (gebaseerd op de Oudheid).

per juist element

2

Opmerking

Alleen bij een juiste combinatie van ontwikkeling en voorbeeld mogen scorepunten worden toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
15	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De wereldeconomie kon ontstaan als gevolg van de Europese expansie die uit deze gebeurtenissen blijkt door de aanwezigheid van Spaanse zilvermijnen in Zuid-Amerika / de aanwezigheid van Spaanse en Nederlandse schepen rond Cuba • Deze gebeurtenissen kunnen als bewijs dienen voor het bestaan van een wereldeconomie, omdat de economische gevolgen ervan in heel Europa merkbaar zijn (wat duidt op een internationaal / onderling afhankelijk economisch stelsel) 	<p>2</p> <p>2</p>
16	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Het gaat hierbij om de opkomst van het nationalisme (omdat het nationale verleden wordt verheerlijkt).</p>	
17	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De abolitionisten zijn tegen de slavenhandel en door een afbeelding te tonen waarbij de slaven op mensonterende wijze vervoerd worden, willen zij duidelijk maken dat er een einde moet komen aan de slavenhandel • De afschuw over de afbeelding wordt versterkt door de verlichtingsgedachte die ervan uitgaat dat mensen gelijk zijn aan elkaar 	<p>2</p> <p>2</p>
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Je twijfelt aan de bruikbaarheid van deze afbeelding voor je onderzoek, omdat het hier gaat om een vorm van propaganda, wat de weergave te zeer kan hebben gekleurd / waardoor er geen zekerheid bestaat dat dit een feitelijk juiste weergave is, waardoor deze bron minder betrouwbaar is.</p> <p>of</p> <p>Je twijfelt aan de bruikbaarheid van deze afbeelding voor je onderzoek, omdat het hier gaat om een vorm van propaganda, die niet representatief hoeft te zijn voor de slavenhandel, omdat het hier slechts over één schip gaat / dit schip slechts drie keer gevaren heeft.</p>	
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De katoen werd geproduceerd door slavenarbeid op plantages. Door de Industriële Revolutie nam de vraag naar katoen toe waardoor het aantal slaven moest groeien.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Moderne tijd

20 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Afspraken over de verdeling van Afrika zijn volgens Ferry:

- op economisch gebied noodzakelijk, omdat de industrie van de Europese landen niet zonder Afrikaanse grondstoffen/afzetmarkten kan 1
- voor de binnenlandse politiek wenselijk was, omdat kolonisatie van Afrika een sociale revolutie kan voorkomen 1
- voor de buitenlandse politiek onvermijdelijk, om de tussen de industriële landen onderlinge ontstane concurrentie in goede banen te leiden 1

21 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit bron 9 blijkt dat de SDAP een emancipatiebeweging is voor arbeiders 1
- Uit bron 10 blijkt dat de VDB algemeen kiesrecht en sociale wetgeving wil 1
- Beide partijen willen via de parlementaire weg, met kiesrecht voor de arbeiders, strijden voor een eerlijkere verdeling in de samenleving / voor sociale wetgeving. Door het kiesrecht te willen uitbreiden voor de arbeiders dragen ze bij aan een verdere democratisering 2

22 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de twee volgende elementen:

- De VDB heeft liberale opvattingen omdat zij de klassenstrijd verwerpt / het streven naar afschaffing van het persoonlijk eigendomsrecht op productiemiddelen afkeurt / zij aangeeft dat iedereen zich (vrij) moet kunnen ontwikkelen 2
- De VDB heeft opvattingen die aansluiten bij het socialisme omdat zij het idee verwerpt dat de staat slechts noodgedwongen mag ingrijpen / meer staatsinvloed wil / sociale wetgeving nastreeft 2

23 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het was noodzakelijk in deze periode in de Verenigde Staten om in de economie in te grijpen, omdat de crisis/depressie zeer grote sociale gevolgen had 1
- De foto laat zien hoe zwaar de Depressie de bevolking treft, waarmee duidelijk wordt dat de liberale beleidsopvatting van niet ingrijpen door de overheid niet meer kan worden doorgevoerd / dat er wel moet worden ingegrepen om de grote ellende te bestrijden 2

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Uit de poster blijkt dat de NSB:</p> <ul style="list-style-type: none"> • probeert in te spelen op de onvrede van de arbeiders door de tegenstelling tussen arm en rijk te benadrukken / te suggereren dat de “bonzen” hen in de steek laten • probeert in te spelen op de onvrede van de middenstand door de tekst “de middenstand gaat ten onder” • zich afzet tegen de sociaaldemocraten door de leus “democratie is werkersarmoede” / door hun kritiek op fractievoorzitter Albarda • zich in deze poster afzet tegen de kapitalisten door de leus “wij zijn binnen” 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De Kristallnacht was geen spontane actie, omdat van tevoren instructies voor de vernielingen zijn uitgevaardigd (wat niet past bij de boodschap van de spontane volkswoede).</p>	
26	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Het is vanuit politiek oogpunt verklaarbaar dat Hannie Schaft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als communiste tegen het nationaalsocialisme was, omdat het communisme uitgaat van de gelijkheid tussen mensen, terwijl het nationaalsocialisme de ongelijkheid (zoals van het joodse deel van de bevolking) als uitgangspunt heeft • door de naoorlogse regering onderscheiden werd voor haar activiteiten omdat zij zich actief had ingezet om de bezetter te bestrijden • vanaf de jaren 1950 publieke herdenking van haar dood gevoelig lag, omdat Nederland verwickeld was in de Koude Oorlog waarbij zij als communiste als vijand werd gezien 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
27	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een kenmerk van een totalitaire staat is dat deze het juiste denken wil doorvoeren / de privésfeer wil beheersen • Dit kenmerk is aanwezig in de DDR, want de scholier Dietrich wordt op straat aangesproken door een man die hem verbiedt een overhemd uit het Westen te dragen / hem wijst op de juiste DDR-mentaliteit • In de DDR is het bewind er in 1955 nog niet in geslaagd de samenleving volledig te beheersen, want er zijn nog contacten met het Westen / er is nog invloed van buitenaf, want Dietrich krijgt een Westers overhemd van zijn tante / kan zijn vakantie nog doorbrengen bij zijn tante in West-Duitsland 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Het DDR-bewind probeert contacten tussen Oost en West te beperken, om de eigen bevolking beter te indoctrineren. Met het bouwen van de muur kan het bewind contacten, zoals die van de scholier / Dietrich, voorkomen / controleren.

29 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat:

- de foto met tekst "Overwinnaar van het Britse Rijk" van Idi Amin een dappere held maakt / hem op één hoogte met de onafhankelijkheidsstrijders uit de dekolonisatieperiode zet 1
- Idi Amin de Oegandezen / andere Afrikanen wil bereiken die nog anti-Engelse / antikoloniale sentimenten koesteren 1
- met het verspreiden van de boodschap via T-shirts Idi Amin snel zo veel mogelijk mensen wil bereiken met het nieuws over de machtsgreep / verspreiding via een T-shirt goedkoop is / past bij de gebrekkige infrastructuur in Oeganda/Afrika 1

Bronvermeldingen

- bron 1 Leendert P. Louwe Kooijmans (red.), Nederland in de prehistorie, Amsterdam 2005, plaat 30.
- bron 2 R. Worsnop, Ancient Egypt, Londen 1991, pag. 14.
- bron 3 Ammianus Marcellinus. Res Gestae. Boek XVIII. Vertaling: A. Blom (2001).
- bron 4 7000 jaar wereldgeschiedenis, De middeleeuwen, Rotterdam 1978, pag. 125.
- bron 5 H.van Haaren, De beeldende kunst in de Renaissance, Haarlem 1971, pag. 31.
- bron 6 Trustees of the British Museum.
- bron 7 E. van de Bilt en J. Toebes (red.), Een samenleving op de rails, Nijmegen 1995, pag. 125.
- bron 8 H. von der Dunk, Speurtocht door de Eeuwen heen, deel 3, Groningen 1977, pag. 105.
- bron 9 P.J. Oud, Honderd jaren, een eeuw van staatkundige vormgeving in Nederland, 1840-1940, Assen 1979, pag. 165.
- bron 10 P.J. Oud, Honderd jaren, een eeuw van staatkundige vormgeving in Nederland, 1840-1940, Assen 1979, pag. 176.
- bron 11 Hans-Michael Koetzle, Taschen - Photo Icons, The story behind the pictures, Keulen 2005, pag. 188.
- bron 12 F. Verhagen, Ooggetuigen van de Amerikaanse geschiedenis, Amsterdam 2008, pag. 168.
- bron 13 Günter Brakelmann, Evangelische Kirche und Judenverfolgung, Drei Einblicke, Hartmut 2001, pag. 47-48.
- bron 14 Dietrich Garstka, De zwijgende klas, Oost-Duitse scholieren trotseren de staat, Amsterdam 2008, pag. 98.
- bron 15 P. Lindhout, Veel vaderlanden op weg naar een natie, Rijswijk 1995, pag. 55.